

Конспект уроку № 223

Українська поезія. Леся Українка «Contra spem spero!»

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode223

Вступ

Привіт! Це Анна Огойко і подкаст «Уроки української» — подкаст для всіх, хто вивчає і любить українську мову і **наразі** також любить українську поезію, адже у нас **триває** така **лірична** серія епізодів про українські **вірші**.

Ми з вами вже прочитали вірш Сковороди «De libertate» на тему **свободи**, також вірш Тараса Шевченка «Заповіт», який символізує **боротьбу** українців.

А сьогодні пропоную вам ще одну **характеристику** українців як **народу** — це **незламність** — і вірш Лесі Українки «Contra spem spero!», який перекладаємо як «Без **надії** сподіваюсь».

Незламність — **дослівно** це можна перекласти як «invincibility», «indestructibility». Незламність.

Але ще більше мені подобається тут слово англійське «resilience», яке українською можна перекласти як «**стійкість**» або також «незламність».

І саме незламність, стійкість, надію **втілює** і життя Лесі Українки, і її твори та її **програмовий**, можна сказати, вірш, який знають всі українці, — це «Contra spem spero!».

Насправді в українській літературі є такі твори, які, можливо, навіть трошки **набридли** українцям, бо ми їх занадто багато чуємо, читаємо в школі, вивчаємо **напам'ять**, і в результаті для українців ці твори перестають бути особливими. Можливо, вони **занадто пафосні** або **банальні**.

Але для вас тут цікаво, що це переважно нові твори і ви можете по-новому їх прочитати й **інтерпретувати**, і бути в українському контексті, тобто знати те, що знають всі українці, і так **долучатися**

наразі — presently, at the moment
тривати — to last, to continue (*imperfective*)
ліричний — lyrical
вірш — poem

свобода — freedom
боротьба — struggle

характеристика — characteristic
народ — nation, people
незламність = **стійкість** — invincibility, resilience
надія — hope (*noun*)
дослівно — literally

втілювати, втілити — to embody, to implement (*imperfective, perfective*)
програмовий — program (*adjective*)
насправді — actually
набридати, набриднути — to bore (*imperfective, perfective*)
напам'ять — by heart
занадто — too much
пафосний — pompous
банальний — banal, mundane
інтерпретувати — to interpret (*imperfective*)
долучатися, долучитися — to join (*imperfective, perfective*)

краще до української культури.

Справді, для когось вірш «Contra spem spero!», може, звучить занадто пафосно, але в сучасних умовах, в умовах війни, російської **агресії** проти України, ми знову відкриваємо для себе цей вірш і читаємо його по-новому, бо розуміємо **цінність**, яку Леся Українка хотіла **передати**.

Це ось та незламність, яка була **притаманна насамперед** життю Лесі Українки. Ви можете послухати біографію Лесі Українки в нас на подкасті; я залишу посилання в **описі** до цього епізоду. Також ви можете пошукати епізод Лесі Українка у четвертому сезоні. Я подивилася, і це епізод номер 157, тобто ukrainianlessons.com/episode157.

У цьому епізоді ви можете дізнатися, чому, на жаль, ми часто асоціюємо Лесю Українку з боротьбою за своє життя, **оскільки** вона часто **хворіла і лікувалася**, була у різних лікарнях, **санаторіях**, щоби проходити лікування, тому не могла, наприклад, навчатися в університеті чи робити **кар'єру**.

А **натомість** вона навчалася сама, з дому, і багато читала, писала, **присвячувала** свій час та енергію, яка **лишалася** після боротьби з хворобою, саме на літературну творчість, і яка в неї є дуже багатою і **різноманітною**.

І, якраз коли Леся була **хвора** у 1890 році, вона написала вірш «Contra spem spero!», вірш про надію (з **латини** «Contra spem spero!» — «Без надії сподіваюсь»).

Це справді її **гімн** незламності. Ця поезія дещо довша, ніж ті, які ми читали в попередніх епізодах, тому пропоную **відразу** переходити до словничка.

агресія — aggression
цінність, цінності — value (*singular, plural*)
передавати, передати — to pass (*imperfective, perfective*)
притаманний — inherent, intrinsic
насамперед — first of all, primarily
опис — description

оскільки — since
хворіти — to be ill (*imperfective*)
лікуватися — to receive treatment (*imperfective*)
санаторій — sanatorium
кар'єра — career
натомість — instead
присвячувати, присвятити — to devote (*imperfective, perfective*)
лишатися, лишитися — to remain (*imperfective, perfective*)
різноманітний — various, diverse
хворий — ill, sick
латина — Latin
гімн — anthem, hymn
відразу — immediately, at once

 Словничок

Геть!	Go away!
дúми = думкí	thoughts
жаль	sorrow, pity
голосі́ння	wailing, lamentation
промина́ти, промину́ти	to pass by
молоді́ літа́ (рокí)	young years
крізь сльо́зи	through tears
лі́хо	disaster; evil
вбо́гий = бі́дний	poor
перелі́г	fallow land, farmland left unused for some time
сі́яти кві́тки	to sow flowers
барв'и́стий = ко́льоро́вий	colorful
гі́ркий	bitter
розтава́ти, розта́нути	to melt
ко́ра	bark
льодо́вий	ice (<i>adjective</i>), icy
схо́дити, зійти́	to go up/down; to sprout, to spring
крута́ гора́	steep mountain
кре́мінь крем'я́ний	flint, flintstone (<i>noun</i>) flint, flintstone (<i>adjective</i>)
ка́мінь кам'я́ний	stone (<i>noun</i>) stone (<i>adjective</i>)
підійма́ти	to raise
ва́га	weight
неві́дна ніч	invisible night
стуля́ти, стули́ти о́чі	to close eyes
прові́дна зі́рка	leading star, beacon
я́сний	bright
воло́дар, вла́да́р (old); воло́дарка, вла́да́рка (old)	owner (<i>male, female</i>)

 Вірш

Леся Українка

Contra spem spero!*

Гетьте, думи, ви хмари осінні!
То ж тепера весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні
Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть, думи сумні!

Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.

І від сліз тих гарячих розтане
Та кора льодовая, міцна,
Може, квіти зійдуть — і настане
Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать.

В довгу, темную **нічку невидну**
Не **стулю** ні на хвилю **очей** —
Все шукатиму **зірку провідну**,
Ясну владарку темних ночей.

Так! я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть думи сумні!

*«Без надії сподіваюсь» (з латини)

Українська поезія. Леся Українка «Contra spem spero!»

«Геть думи сумні», — у першій **строфі** Леся **звертається** до своїх думок, дум.

Гетьте, думи, ви хмари осінні!

«*Гетьте*», тобто «геть», «Геть (йдіть звідси!)», *думи* (думки), *ви хмари осінні*, — очевидно, вона порівнює свої **депресивні** думки з **осінніми**, **темними** хмарами.

Гетьте, думи, ви хмари осінні!

То ж тепера весна золота!

«Тож тепера»; «*тепера*» — це поетично «тепер весна золота».

Чи то так у жалю, в голосінні

Проминуть молодії літа?

Леся запитує, чи її «*молодії*», тобто «*молоді літа*», тобто «*роки*», «*молоді роки*» *проминуть*, тобто *пройдуть* у жалю.

строфа́ — strophe
зверта́тися, зверну́тися — to address
(imperfective, perfective)
хма́ра — cloud

депресі́вний — depressive
осі́нній — autumn (adjective)
те́мний — dark

Конспект уроку №223
Українська поезія. Леся Українка «Contra spem spero!»

Жаль — це **печаль, сум**.

печаль = **сум** — sadness

«У **голосінні**». Голосіння — це сильний **плач і крик**.

плач — crying, weeping

крик — shout, scream (*noun*)

Чи то так у жалю, в голосінні

Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись

Леся хоче сміятись крізь (**знахідний відмінок**) сльози. Крізь що? Крізь сльози.

знахідний відмінок — accusative case

Серед лиха співати пісні

серед — among

Вона хоче співати пісні: серед (**родовий**) лиха. Серед чого? Серед лиха.

родовий (відмінок) — genitive (case)

Лихо — це **біда, горе**, лихо, щось трагічне.

біда — misfortune

горе — sorrow

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,

Серед лиха співати пісні,

І далі:

Без надії таки сподіватись

Знову ж таки, я хочу «сподіватись без надії».

«Таки» — це **підсилювальна частка**. Таки сподіватись, все-таки сподіватись.

підсилювальна частка — reinforcing particle

Жити хочу! Геть, думи сумні!

«Геть» — це, знову ж таки, ось це типове слово, щоб щось **відігнати**: «Геть звідси, думи сумні, **забирайтеся!**»

відганяти, відігнати — to chase away, to banish (*imperfective, perfective*)

забиратися, забратися — to leave, to get lost (*imperfective, perfective*)

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,

Серед лиха співати пісні,

Без надії таки сподіватись,

Жити хочу! Геть, думи сумні!

Далі:

Я на вбогім сумнім перелозі

Буду сіять барвисті квітки

Переліг — це **поле** або земля, яку не **обробили**, не засіяли, тобто там нічого не **росте**. Через це переліг вбогий, тобто бідний: на ньому нічого не росте, нічого немає, це така сумна, **покинута** земля.

«Я на вбогім сумнім перелозі», — тут такі поетичні форми **прикметників**. Ми маємо замість «я на вбог~~ому~~ сумно~~му~~ перелозі», маємо «я на вбог~~ім~~ сумн~~ім~~ перелозі» — це **скорочені форми** прикметників.

І вона буде на контрасті із цим вбогим, сумним перелогом сіяти барвисті, тобто кольорові, квітки: «Буду сіять барвисті квітки».

Буду сіять квітки на морозі

«На морозі» — тобто коли температура менша ніж нуль **градусів**, це мороз, коли ще холодно. Ці квітки, швидше за все, **замерзнуть** і не виростуть.

Буду сіять квітки на морозі,

Буду лить на них сльози гіркі.

Ви чуєте, що Леся вживає тут дієслова, які закінчуються на **м'який знак** — «сіять», «лить» замість «сіяти», «лити».

Знову ж таки, це поетичні форми інфінітивів. Сіять, лить. «Буду лить на них (тобто на квітки) сльози гіркі». Тут, бачите, прикметник стоїть після **іменника** — так саме часто вживають у поезії.

Таке ось **переставляння** слів — це називається **інверсія**, коли ми прикметники вживаємо після іменників, хоча зазвичай в українській мові прикметники перед іменниками.

Отже, «сльози гіркі» — це поетично, а «гіркі сльози» — це нормально, просто.

Я на вбогім сумнім перелозі

Буду сіять барвисті квітки,

Буду сіять квітки на морозі,

Буду лить на них сльози гіркі.

І від сліз тих гарячих розтане

Та кора льодовая, міцна

Знову ж таки, інверсія — «від сліз тих гарячих» замість «гарячих тих сліз».

пóле — field

обробляти, обробіти — to cultivate (the land) (*imperfective, perfective*)

сіяти, засіяти — to sow (*imperfective, perfective*)

рості, вірости — to grow (*imperfective, perfective*)

покинаний — abandoned

прикметник — adjective

скорóчена фóрма — shortened form

гráдус — degree

замерзáти, замéрзнути — to freeze (*imperfective, perfective*)

м'який знак — soft sign (in Cyrillic script)

літи — to pour (*imperfective*)

іме́нник — noun

переставля́ння — rearranging

інве́рсія — inversion

І від сліз тих гарячих розтане

Та кора льодовая, міцна

«Льодова кора» — тобто, фактично, лід; «розтане» («will melt»), так, від її гарячих сліз.

І від сліз тих гарячих розтане

Та кора льодовая, міцна,

Може, квіти зійдуть

«Зійдуть» — тобто будуть рости.

Може, квіти зійдуть — і настане

Ще й для мене весела весна.

«І весела весна **настане**», — тобто прийде ще й для мене, також і для **поетеси**.

Може, квіти зійдуть — і настане

Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яную

Буду камінь важкий підіймать

Знову ж таки, тут поетичний порядок слів, **так звана** інверсія.

Якщо сказати звичайним **реченням**, буде «Я буду підіймати важкий камінь на круту крем'яну гору» — це **правильний порядок слів**, а в поезії маємо:

Я на гору круту крем'яную

Буду камінь важкий підіймать

І, несучи вагу ту страшную,

Буду пісню веселу співать.

«Несучи вагу ту страшную» — це **дісприслівниковий зворот**; несучи **величезну**, тобто страшну, вагу, вона буде співати веселу пісню.

Це ще один контраст, а також це **згадка** про **міф**, **давньогрецький** міф про **Сізіфа** — Сізіф **змушений** підіймати на гору камінь, який постійно **спускається** вниз, назад, тобто Сізіф постійно піднімає камінь на гору і цей камінь **скочується** назад.

наставáти, настáти — to come, to occur
(imperfective, perfective)
поетéса — poet (female)

так звáний — so-called

рéчення — sentence
пráвильний — correct
пóрядок слів — word order

дісприслівниковий зворот —
participle phrase
величéзний — huge
згáдка — mention (noun)
міф — myth
давньогрецький — ancient Greek
Сізіф — Sisyphus
змушений — forced
спуска́тися, спусті́тися — to descend,
to go down (imperfective, perfective)
ско́чуватися, скоті́тися — to roll down
(imperfective, perfective)

Саме Леся Українка порівнює себе із Сізіфом. В українській мові навіть є такий **фразеологізм** «сізіфова праця» — тобто це робота, яка не має результату, це дуже важка робота без результату. Сізіфова праця.

фразеологізм — idiom
сізіфова праця — Sisyphean task

Я на гору круту крем'яную

Буду камінь важкий підіймать

І, несучи вагу ту страшную,

Буду пісню веселу співать.

Далі:

В довгу, темную нічку невидну

Не стулю ні на хвильку очей

Авторка «не стулить очей», тобто не буде спати «ні на хвильку». «Хвилька» — це ще менше, ніж хвилинка. «Ні на хвильку не стулю очей».

В довгу, темную нічку невидну

Все шукатиму зірку провідну,

Ясну владарку темних ночей.

Вона все шукатиме (тобто буде продовжувати шукати), шукати, все шукатиме провідну зірку.

Провідна зірка — це символ з **Біблії**, зірка, яка **вказала на місце народження** Ісуса Христа. Провідна зірка.

Біблія — Bible
вказувати, вказати — to point, to indicate
(imperfective, perfective)
місце народження — place of birth
Ісус Христос — Jesus Christ
яскравий — bright

Леся називає її «ясна владарка темних ночей» — «ясна», тобто «яскрава».

В довгу, темную нічку невидну

Не стулю ні на хвильку очей,

Все шукатиму зірку провідну,

Ясну владарку темних ночей.

І остання строфа — це **повтор** другої строфи, але вже зі словом «так» в позитивному тоні.

повтор — repetition

Так! я буду крізь сльози сміятись,

Серед лиха співати пісні,

Без надії таки сподіватись,

Буду жити! Геть думи сумні!

Ось такий вірш **неймовірної** сили і незламності.

Чи потрібно вам тут проводити паралелі із **сучасністю**?

Очевидно, далеко не всі українці можуть мати в собі стільки **сили**, щоб боротися, як Леся, як це роблять наші **воїни Збройних Сил України**, наш президент, генерали, **військові медики**, **волонтери**.

Так, боротися дуже-дуже важко. Коли **здається**, надії вже немає, але ці люди не **опускають рук**; вони співають пісні серед лиха.

Можливо, ви бачили різні відео та тіктоки, де солдати **записують** пісні чи якісь веселі відео прямо на **фронті**. Так, вони справді підіймають важкий камінь, який, на жаль, знову і знову **котиться** вниз.

Ця неймовірна незламність наших **героїв** України дає віру, віру в **перемогу**, перемогу добра над злом. Бо хіба може бути **інакше**?

Не знаю, як вас, а мене дуже **вражають** і **дивують** ось ці вірші, які написані так давно, але змогли описати цінності та характеристики українців, які настільки актуальні й зараз, — це свобода, боротьба, незламність.

А зараз практикуйте свою **вимову** — слухайте і повторюйте за мною вірш!

неймовірний — incredible

сучасність — modernity

сіла — strength

воїн — warrior, serviceman

Збройні Сили України —

Armed Forces of Ukraine

військовий медик — military medic

волонтер — volunteer

здаватися, здатися — to seem

(*imperfective, perfective*)

опускати руки, опустити руки —

to give up (*imperfective, perfective*)

записувати, записати — to record

(*imperfective, perfective*)

фронт — frontline

котитися — to roll (*imperfective*)

герой — hero

перемога — victory

інакше — otherwise

вражати, врзати — to impress

(*imperfective, perfective*)

дивувати, здивувати — to surprise,

to astonish (*imperfective, perfective*)

вимова — pronunciation

Словничок (з прикладами)

Геть! «Геть» — це типове слово, щоб щось відігнати: «Геть звідси, думи сумні, забирайтеся!» - Іді геть, я не хочу тебе бачити!	Go away! «Go away» is a typical word to chase something away: «Go away, sad thoughts, get out!» Go away, I don't want to see you!
дума = думка думи = думки - Гетьте, думи, ви хмари осінні! - Саме тут українці розходяться у думках. - Ми багато спілкуємося й обмінюємося думками на складні теми.	thought, opinion thoughts, opinions - Go away, thoughts, you are autumn clouds! - This is where Ukrainians differ in opinion. - We talk a lot and exchange thoughts on complex topics.
жаль - Лєся запитує, чи її молоді роки пройдуть у жалью. - Його охопив жаль до пораненого звіра.	sorrow, pity - Lesia asks if her young years will be spent in sorrow. - He felt pity for the wounded animal.
голосіння - Чи то так у жалью, в голосінні проминуть молодії літа? - У натовпі почулось жіноче голосіння.	wailing, lamentation - Will young years pass by in sorrow, in lamentation? - A woman's wailing was heard in the crowd.
проминати, проминути - Чи мої молоді роки проминуть у жалью? Проминав час, але група не могла прийняти рішення.	to pass by (imperfective, perfective) - Will my young years pass by in sorrow? - Time was passing, but the group could not come to a decision.
молоді літа (роки) - Чи то так у жалью, в голосінні проминуть молодії літа (= роки)? - У молодих літах (= роках) вона часто їздила за кордон.	young years - Will young years pass by in sorrow, in lamentation? - In her young years, she often traveled abroad.
крізь сльози - Ні, я хочу крізь сльози сміятись! - Цей фільм належить до традиції, де панує «сміх крізь сльози».	through tears - No, I want to laugh through tears! - This film belongs to the tradition where «laughter through tears» prevails.

ліхо • Ні, я хочу крізь сльози сміятись, серед ліха співати пісні. • Пожежі в регіоні були серйозним стихійним ліхом.	disaster; evil • <i>No, I want to laugh through tears, sing songs in the midst of evil.</i> • <i>The fires in the region were a serious natural disaster.</i>
вбогий = бідний • Я на вбогiм сумнім перелозі буду сіять барвісті квітки. • Кімната має вбогий (= бідний) інтер'єр.	poor • <i>I will be sowing colorful flowers on a poor, sad fallow land.</i> • <i>The room has a poor interior.</i>
переліг • Я на вбогiм сумнім перелозі буду сіять барвісті квітки. • Переліг — це поле або земля, яку не обробили, не засіяли.	fallow land, farmland left unused for some time • <i>I will be sowing colorful flowers on a poor, sad fallow land.</i> • <i>Fallow land is a field or land that has not been cultivated or sown.</i>
сіяти, посіяти квітки • Буду сіять (= сіяти) барвісті квітки. • Ми посіяли у саду квітки.	to sow, to plant flowers (imperfective, perfective) • <i>I will be sowing colorful flowers.</i> • <i>We sowed flowers in the garden.</i>
барвістий = кольоровий • Поле встелене барвістими (= кольоровими) квітами. • Тобі подобається мій новий барвістий шарф?	colorful • <i>The field is covered with colorful flowers.</i> • <i>Do you like my new colorful scarf?</i>
гіркий • Буду лить на них сльози гіркі. • Ця новина виявилася гіркою пілюлею для них.	bitter • <i>I will be shedding bitter tears on them.</i> • <i>This news turned out to be a bitter pill for them.</i>
розтавати, розтанути • І від сліз тих гарячих розтане та коря льодова, міцна. • Через плюсову температуру сніг падає і відразу розтає.	to melt (imperfective, perfective) • <i>And from those hot tears, the strong ice crust, will melt.</i> • <i>Because of the temperature above zero, the snow is falling and melting immediately.</i>

корá • І від сліз тих гарячих розта́не та корá льодова́я, міцна́. • Ці дере́ва захи́щені товсто́ю коро́ю. • Фіксува́лася підви́щена активні́сть в ліві́й корі́ головно́го мо́зку.	bark, crust, cortex • And from those hot tears, the strong ice crust will melt. • These trees are protected by thick bark. • Increased activity in the left cerebral cortex was recorded.
льодови́й • Розта́не та корá льодова́я, міцна́. • Спортсме́ни трену́ються на льодово́му стадіо́ні.	ice, icy (adjective) • That strong ice crust will melt. • Athletes train at the ice stadium.
схо́дити, зійти́ • Мо́же, кві́ти зійду́ть — і наста́не ще й для ме́не весéла весна́. • На доро́гу зійшли́ чоти́ри лаві́ни.	to go up/down, to descend; to sprout, to spring (imperfective, perfective) • Maybe the flowers will sprout — and a fun spring will come for me too. • Four avalanches descended on the road.
крута́ горá • Я на го́ру круту́ крем'яну́ю бу́ду ка́мінь важкий підійма́ть. • Фортифіка́ційна спору́да розташо́вана на круті́й горі́.	steep mountain • I will be lifting a heavy stone up a steep flint mountain. • The fortification is located on a steep mountain.
кре́мінь крем'яни́й • Я на го́ру круту́ крем'яну́ю бу́ду ка́мінь важкий підійма́ть. • Він тверди́й, як кре́мінь — його́ рі́шення непохі́тне.	flint, flintstone (noun) flint, flintstone (adjective) • I will be lifting a heavy stone up a steep flint mountain. • He is hard as flint — his decision is unwavering.
ка́мінь кам'яни́й • Бу́ду ка́мінь важкий підійма́ть. • Сізі́ф зму́шений підійма́ти на го́ру ка́мінь, який по́стійно скóчується вниз. • Які бу́ли зна́ряддя пра́ці кам'яно́го ві́ку?	stone (noun) stone (adjective) • I will be lifting a heavy stone. • Sisyphus is forced to lift a stone up a mountain, which keeps rolling down. • What were the tools of the Stone Age?

підіймати, підійняти • Буду ка́мінь важкий підійма́ть (= підійма́ти). • Підіймі́ть ру́ку, хто зна́є ві́дповідь на це пита́ння.	to raise, to lift (imperfective, perfective) • I will be lifting a heavy stone. • Raise your hand who knows the answer to this question.
вага́ • І, несучи вагу́ ту страшну́ю, буду́ пісню веселу́ співа́ть. • У мене́ недоста́тня вага́, мені́ тре́ба частіше їсти.	weight • And, carrying that terrible weight, I will be singing a cheerful song. • I am underweight, I need to eat more often.
неві́дна ніч • В до́вгу, те́мну ю нічку́ (= ніч) неві́дну. • Неві́дними но́чами зако́хані та́ємно зустрі́чалися.	invisible night • In the long, dark, invisible night. • The lovers secretly met on invisible nights.
стуля́ти, сту́лити о́чі • Не стулю́ ні на хви́льку очей. • У давньогре́цькому мі́фі бог Гіпно́с ніко́ли не стуля́в очей.	to close eyes (imperfective, perfective) • I won't close my eyes for a moment. • In ancient Greek myth, the god Hypnos never closed his eyes.
прові́дна зі́рка • Все шука́тиму зі́рку прові́дну́, я́сну вла́дарку те́мних но́чей. • Прові́дна зі́рка — це сі́мвол з Бі́блії, зі́рка, яка́ вказа́ла на місце наро́дження Ісу́са Хри́ста.	leading star, beacon • I will always look for a leading star, a bright lord of dark nights. • The leading star is a symbol from the Bible, the star that pointed to the birthplace of Jesus Christ.
я́сний • Все шука́тиму зі́рку прові́дну́, я́сну вла́дарку те́мних но́чей. • Сьо́годні надво́рі я́сна і прие́мна пого́да.	bright, clear • I will always look for a leading star, a bright lord of dark nights. • Today the weather outside is clear and pleasant.

володар, владар (old); володарка, владарка (old) • Ясна владарко (= володарко) темних ночей! • Олександр Македонський був володарем величезних територій.	owner, ruler, lord (male, female) • Bright lord of dark nights! • Alexander the Great was the owner of huge territories.
---	---

Завершення

На завершення, як завжди, хочу **порадити** вам додаткове читання.

Це будуть три вірші, які написані досить легко, і, разом з тим, у них чудово **відчувається** унікальний стиль Лесі Українки. Ці вірші, можна сказати, трошки позитивніші, не настільки **драматичні**, але теж дуже гарні.

Це вірш «[Хотіла б я піснею стати](#)» — це невеликий, такий легкий і приємний вірш, який буде не дуже важко читати, навіть якщо у вас ще невисокий рівень.

Далі, вірш «[Стояла я і слухала весну](#)» — це коротенький вірш, який зараз дуже актуальний, коли приходить весна **нарешті**.

І «[Тиша морська](#)» — це вірш, написаний Лесею Українкою в Криму, у **Євпаторії**. Він цікавий, тому що описує такий дуже **мирний, приємний пейзаж** моря, який дуже контрастує зараз із тим, що **відбувається** в Криму.

Отже, усі ці три вірші — це «Хотіла б я піснею стати», «Стояла я і слухала весну» і «Тиша морська» — усі ви можете знайти в інтернеті за нашими **посиланнями**, які будуть на сторінці епізоду, а також там до всіх цих віршів є аудіозаписи, тому ви зможете навіть послухати їх, що чудова практика для вас.

Це буде сторінка ukrainianlessons.com/episode223.

А також один із цих віршів ми додамо у **вправи** в конспект уроку. Там, як завжди, буде повний транскрипт усього, що я кажу в епізодах, переклад складних слів, словничок з додатковими **прикладми** для вас.

ра́дити, порáдити — to advise, to recommend (*imperfective, perfective*)

відчува́тися, відчу́тися — to be felt (*imperfective, perfective*)
драмáтичний — dramatic

наре́шті — finally

Євпаторі́я — Yevpatoria
мі́рний — peaceful
при́ємний — pleasant
пейза́ж — scenery
відбува́тися, відбу́тися — to happen (*imperfective, perfective*)
поси́лання — link(s)

впра́ва — exercise

при́клад — example

Тому, якщо ви ще не оформили преміум, дізнавайтеся більше про це на сторінці епізоду: ukrainianlessons.com/episode223.

Без надії сподівайтесь, вірте у перемогу України і **підтримуйте** нас, як тільки можете: донатом, волонтерством, протестом чи добрим словом для українців, яких ви знаєте.

Дякую вам і Слава Україні! Героям Слава!

підтримувати, підтримати — to support
(imperfective, perfective)

Вправи

1

Прочитавши й послухавши вірш Лесі Українки «Contra spem spero!», вставте пропущені слова:

Гетьте, думи, ви хмари осінні!

То ж тепера весна 1. _____!

Чи то так у жалю, в 2. _____

Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу 3. _____ сльози сміятись,

Серед лиха співати пісні,

Без 4. _____ таки сподіватись,

Жити хочу! Геть, думи сумні!

Я на вбогім сумнім перелозі

Буду сіять 5. _____ квітки,

Буду сіять квітки на морозі,

Буду лить на них сльози 6. _____.

І від сліз тих гарячих розтане

Та 7. _____ льодовая, міцна,

Може, квіти зійдуть — і настане

Ще й для мене весела 8. _____.

Я на гору круту крем'яную

Буду 9. _____ важкий підіймать

І, несучи вагу ту страшную,

Буду пісню веселу 10. _____.

В довгу, темную нічку невидну

Не стулю ні на 11. _____ очей —

Все шукатиму зірку 12. _____,

Ясну владарку темних ночей.

Так! я буду крізь сльози сміятись,

Серед 13. _____ співати пісні,

Без надії таки сподіватись,

Буду жити! Геть думи 14. _____!

2

Вставте пропущені дієслова у вірш Лесі Українки «Хотіла б я піснею стати»:

лунали б	роznосив	буяти
упасти	полинати	літати
		стати

Хотіла б я піснею 0. стати
У сюю хвилину ясну,
Щоб вільно по світі 1. _____,
Щоб вітер 2. _____ луну.

Щоб геть аж під яснії зорі
3. _____ співом дзвінким,
4. _____ на хвилі прозорі,
5. _____ над морем хибким.

6. _____ тоді мої мрії
І щастя моє таємне,
Ясніші, ніж зорі яснії,
Гучніші, ніж море гучне.

I would like to become a song
In this clear moment,
To freely fly around the world,
For the wind to spread the echo.

To soar up to the bright stars
With a ringing chant,
To fall on transparent waves,
To thrive over the fickle sea.

Then my dreams would resound
And my secret happiness,
Brighter than the bright stars,
Louder than the loud sea.

(close translation by ChatGPT)

3

Опрацюйте уривок з вірша і таблицю:

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії **таки** сподіватись,
Жити хочу! Геть, думи сумні!

Правила написання частки «таки»

Через дефіс

Частку **таки** пишемо через дефіс, коли вона стоїть **після слова**, яке підсилює.

- Я **все-таки** пішов на концерт Шопена.
I still went to the Chopin concert.
- Сергій **зважився-таки** освідчитися Оксані в коханні.
Serhii finally decided to confess his love to Oksana.
- **Зараз-таки** підемо вечеряти!
We will go to dinner now!

Окремо

1. Частку **таки** пишемо окремо, коли вона стоїть **перед словом**, яке підсилює.

- Вона **таки** перемогла в змаганнях.
She still won the competition.
- У магазин пішов **таки** він.
It was he who went to the store.
- **Таки** довго не могли обрати готель.
They could not choose a hotel for such a long time.

2. Частку **таки** пишуть окремо, якщо між нею й словами, які вона підсилює, стоїть **інша частка**.

- Це завдання **все ж таки** не було виконане.
After all, this task was not completed.

Вставте частку «таки» у речення. Де потрібно, напишіть її з дефісом (-):

0. Без надії таки сподіваюсь.
1. Після довгих пошуків ми _____ знайшли книжку про українське мистецтво.
2. Ми все _____ змогли знайти компроміс.
3. _____ ні, я не буду їсти вареники без сметани!
4. Сусід погодився _____ допомогти з ремонтом.
5. Ви _____ пригадали, де залишили ключі?
6. Усе ж _____ ця мандрівка була незабутньою.
7. Чи будеш пити чай _____ з лимоном?
8. Вони закінчили _____ проєкт, який довго обговорювали на засіданні.
9. Команда дослідників виграла _____ Нобелівську премію з фізики.
10. _____ отримав двійку за списане домашнє завдання?
11. Усе _____, попри те, що ми провакциновані, ми _____ захворіли на ковід.
12. Ти знайшов _____ втрачений гаманець!

4

Перекладіть українською мовою:

1. «Get out of here, you brought me a lot of grief and evil!» Lesia said through tears.

2. The ice melted on the steep mountain and, in a few weeks, we sowed colorful flowers there.

3. Do not lift this stone — it is a huge weight!

4. Despite the invisible night, I will not close my eyes until I see the guiding star.

Відповіді на вправи

1

1. золота	8. весна
2. голосінні	9. камінь
3. крізь	10. співать
4. надії	11. хвилю
5. барвисті	12. провідну
6. гіркі	13. лиха
7. кора	14. сумні

2

1. літати	4. Упасти
2. розносив	5. Буяти
3. Полинати	6. Лунали б

3

1. таки знайшли	7. таки з лимоном
2. все-таки	8. закінчили-таки
3. Таки ні	9. виграла-таки
4. погодився-таки	10. Таки отримав
5. таки пригадали	11. Усе-таки, таки захворіли
6. Усе ж таки	12. знайшов-таки

4

1. «Геть звідси, ти приніс мені багато горя і лиха (зла)!» — сказала Леся крізь сльози.
2. Лід розтанув на крутій горі (= на крутій горі розтанув лід), і за кілька тижнів ми посіяли (засіяли) там барвисті (кольорові) квітки.
3. Не підіймай (піднімай) цей камінь — це величезна вага!
4. Попри (незважаючи на) невидну ніч, я не стулю очей, поки не побачу провідну зірку.

